

26 November 2007 – 21 december 2007

Lelofluse

Dagvlieghen

Het groot

Hervagh

Groot iz. dachst

n.º 4 33

Het klein

r Speelgat

Platte hant

m.

n.º i

Groet

Raf Trommelmans en Kaatje De Langhe

Voorwoord:

Dit archeologisch verslag is een basisrapport van de opgravingen die werden uitgevoerd aan de kerk in Aaigem. Het is voornamelijk een beschrijving van de sporen die werden aangetroffen en hun relatie met elkaar. Er wordt een onderverdeling gemaakt tussen de oudste sporen en de recentere.

Het onderzoek werd uitgevoerd in de periode van 26 november tot 21 december in opdracht van de gemeente Erpe-Mere, de aanleiding was de heraanleg van het plein rond de kerk en een nieuwe riolering die het stuk ten oosten van de kerktoren zou verstoren tot een maximale diepte van 1,7m. Omdat vermoed werd dat een deel van de fundering van het 14de eeuwse koor van de oorspronkelijk kerk door deze werken zou worden vernietigd, werd een archeologisch onderzoek ingesteld.

Voor het onderzoek werden Raf Trommelmans en Kaat De Langhe, twee archeologen, in dienst genomen door het Ename Expertisecentrum, het materiaal werd geleverd deels door de Provincie Oost-Vlaanderen en deels door de gemeente Erpe Mere. De gemeente stelde eveneens een landmeter ter beschikking van de archeologen.

De wetenschappelijke begeleiding werd verzorgd door Nancy Lemay van het agentschap R.O. Vlaanderen en Luc Bauters van de provincie Oost-Vlaanderen.

Inleiding

De opgraving werd uitgevoerd door een vlak van 8m bij 9m open te leggen ten oosten van de kerktoren. Het asfalt en de bovenste laag werd machinaal afgegraven, daarna werd met de hand verder gegraven.

Alle archeologische sporen werden met de hand vrijgelegd, schoongemaakt, opgetekend en gefotografeerd. Bij de menselijke begravingen werd een onderscheid gemaakt tussen de skeletten die binnen de vermoedelijke grenzen van het oude kerkkoor werden gevonden en diegene die erbuiten werden aangetroffen. De skeletten binnenin het koor werden opgegraven en bewaard voor verder onderzoek, de andere werden verwijderd en herbegraven op het nieuwe kerkhof. Door de enorme dichtheid aan skeletten binnen de op te graven zone werden ook alleen de skeletten opgegraven die werden aangetroffen bij de graafwerken die nodig waren om de locatie van de oude koorfundering te achterhalen. Alle skeletten binnen het oude koor vrijleggen, schoonmaken, intekenen en fotograferen zou niet mogelijk geweest zijn binnen de voorziene termijn.

De site werd opgetekend op schaal 1/20ste en de vaste punten werden opgemeten door een landmeter.

Historisch overzicht

De oudste vermelding van een kerk in Aaigem kunnen we vinden in een tekst uit 1019-1030, een brief van abt Othelbold van de Sint-Baafs abdij te Gent aan de Vlaamse gravin Otgiva. In deze brief werden onder andere de verschillende domeinen opgesomd die de abdij verloren had door de invallen van de noormannen. Hierbij werd er vermelding gemaakt van Mere en Aaigem. Er werd gesproken van “het dorp (of het hof) Aaigem met alles wat daarbij hoort¹”.

In 1079 werden door de abdij van Sint Baafs grote bezittingen geschonken aan de abdij van Anchin. In die tijd behoorde een vijfde van Aaigem tot Anchin. De kern van de bezittingen was het dorps-hof gelegen tegenover de kerk, later, in 1116, verkreeg Anchin ook de altaarrechten van de parochie. In 1116 ontvangt de abt van Anchin de parochierechten van Aaigem dat wil zeggen dat zij een pastoor voor deze parochie moesten aanstellen. De kerk van Aaigem, gelegen op het dorpsplein, is een typisch voorbeeld van een villakerk. Dat wil zeggen dat de bewoners van een belangrijke landbouwuitbating een kapel of kerk stichtten bij hun hof, zeker als er enkele monniken verbleven (zoals hier van Anchin). De kerk en het omringende hof behoorden tot de abdij van Anchin en betaalden daarom een heerlijke cijns aan het klooster². Buiten Anchin hadden ook tal van andere abdijen bezittingen in Aaigem, waaronder de Benedictinessenabdij van Groot Bijgaarden en de Sint Pietersabdij van Gent. Aaigem maakte in die tijd deel uit van een grotere heerlijkheid genaamd het land van Rotselaar en had tot 1626 de graven van Vlaanderen als heren³.

Vanaf 1244 krijgen we de eerste vermelding van een kerkgebouw⁴. Rond die periode wordt er in Aaigem een nieuwe kerk opgetrokken, het is niet duidelijk of met die vermelding deze nieuwbouw werd bedoeld of de verbouwing van een reeds bestaand (romaans ?) gebouw tot parochiekerk. Wel geweten is dat de kerktoren van de huidige kerk te dateren valt rond 1300. In deze periode zou de kerk vernieuwd zijn in vroeg-gotische stijl, het enige wat hiervan overblijft is de toren in grote blokken Balegemse zandsteen. De kerktoren is bijgevolg het oudste gebouw van Aaigem.

In de 18de eeuw verloor men de interesse in het middeleeuwse gebouw. Toen grote herstellingen en een vergroting van het gebouw noodzakelijk werden, besloot de bevolking in samenspraak met de pastoor dat de kerk afgebroken zou worden. De nieuwe kerk werd gebouwd op het kerkhof van de oude kerk, de oorspronkelijke toren werd behouden en het nieuwe deel werd er schuin tegenaan geplaatst teneinde het hele bouwwerk op het kerkplein te passen. Tijdens het bouwen kwam de oude toren, voorheen

¹ G. Declerc, De Gentse Sint-Baafsabdij en de oudste vermeldingen van Mere, *Mededelingen van de Heemkundige Kring van Erpe-Mere* 43, 2003 p. 62-68.

² G. Liessens, De kapel van Aaigem,..., *Mededelingen van de Heemkundige Kring van Erpe-Mere* 47, 2007 p. 21-25.

³ P. De Vuyst, 1993. *Kijk op Aaigem*, p. 4-5.

⁴ G. Liessens, Een verkoop aan de abdij van Ninove in 1245, *Mededelingen van de Heemkundige Kring van Erpe-Mere* 46, 2006 p. 17-18.

een centrale vieringtoren, op zichzelf te staan. De boogvormige openingen naar de dwarsbeuken en het koor zijn bij het slopen van de oude kerk dichtgemaakt, ze zijn opgevuld met zandsteen, mogelijk herbruik van de reeds gesloopte delen van de kerk, de lijnen zijn nog steeds zichtbaar.

De kerk is toegewijd aan de HH Nikolaas en Laurentius (die eertijds in Aaigem vereerd werd), er is ook sprake van Mariaverering. In het begin van de 19de eeuw werd er tegen de oostzijde van de toren een grote classicistische kalvaar gebouwd waarin verscheidene grafzerken werden geplaatst⁵. Begin jaren zestig werd het kerkhof geruimd om de doorgang van verkeer rond de kerk te verbeteren en parkeerruimte te creëren. Het vroegere kerkhof werd verkleind en verloor zijn functie, rond de kerk kwam een bescheiden groenaanplanting met een laag muurtje. Vanaf dan werd men begraven op het nieuwe kerkhof buiten de dorpskern.

⁵ P. De Vuyst, 1993. *Kijk op Aaigem*, p. 11

Archeologisch Overzicht

Bodem:

De site werd beheerst door een leemgrond vermengd met botmateriaal, baksteen- en natuursteenpuin. Het ging duidelijk om een intensief gebruikt kerkhof waar vele begravingen door elkaar gebeurd zijn. Dit konden we ook bevestigen door de vele verstoorde skeletten. De bovenste grondlagen zijn deels verstoord bij opgeven van het kerkhof in het begin van de 20ste eeuw, de diepere lagen zijn verstoord door veelvuldig begraven tijdens de actieve fase. Het was zeer moeilijk om in de natte versmeten grond kleine nuances waar te nemen.

Overzicht van de sporen:

De Oudste sporen:

De oudste sporen zijn de funderingsstructuur van de huidige kerktoren, de overblijfselen van de fundering van het 14de eeuwse koor en de geassocieerde sporen. Op het terrein zijn dit sporen 2, 3, 29 en 31, en 32.

Sporen 2 en 3 werden al van bij het begin van de opgraving ontdekt. Het zijn beide functionele funderingen van de nog rechtopstaande kerktoren. Net als de toren gaan ze terug tot de 14de eeuw. In de bodem zijn ze zichtbaar als een ietwat rommelig, met een gele kalkmortel samengemetseld geheel van gelige vrij zachte Balegemse zandsteen gemengd met een andere groenige natuursteen.

Afbeelding : Spoor 2 en spoor 29. Fundering van de kerktoren en de laatste resten van de fundering van het 14de eeuwse koor.

Afbeelding: Sporen 3, 31 en 32. De fundering van de kerktoren, resten van de fundering van het koor en een deeltje aanleggleuf van de fundering.

Spoor 32 was een verkleuring in de grond, parallel met spoor 3. Het onderscheidde zich van de omliggende grond door de kleur en de textuur. Het had een iets grijzere kleur dan de kerkhofgrond en leunt aan tegen de zuidkant van de fundering. Mogelijk was dit spoor in het verleden nog breder, nu wordt het doorsneden door de gemengde kerkhofgrond die we overal elders op de site aantreffen.

Het werd vrij snel duidelijk dat de fundering van het koor, verder verwijderd van de kerktoren, zeer slecht bewaard was. De begravingen op het kerkhof die dateren van na de afbraak van het koor gingen doorheen de fundering. Slechts op een beperkt aantal plaatsten was de fundering nog een klein beetje zichtbaar, als overblijvende mortelsporen (Sporen 29 en 31) in het verlengde van de kerkmuren. Een eerste aanwijzing voor hun aanwezigheid was een spoor in het verlengde van de muren van de nog bestaande kerktoren waarin meer natuursteenpuin aanwezig was dan in de omliggende grond. Als later verdiept werd om te kijken of ze dieper in de bodem beter bewaard waren, werden sporen 29 en 31 aangetroffen, duidelijk overblijfselen van de fundering.

Spoor 2 was bewaard over een breedte van 2,4 m. Het hoogst bewaarde punt van de fundering bevond zich op 51,79 m TAW, de onderkant zat op een diepte van 50,49 m TAW.

Spoor 3 is bewaard over een breedte van 1,7 m. Het hoogst bewaarde punt bevond zich op 52,13 m TAW, de onderkant van de fundering bevond zich op 50,95 m TAW in het noorden en 50,84 m TAW in het zuiden.

In een eerste klein proefsleufje, noord-zuid gericht en ten oosten van spoor 2 werd spoor 29 aangetroffen. Het was in zeer slecht bewaard in de bodem, het ging om een overblijfsel van de fundering van het koor en is niets meer dan een dun laagje mortel met af en toe een kleine brok natuursteen in. Later werd de kleine proefsleuf nog vergroot om de totale lengte van het bewaarde stuk te achterhalen. Het hoogst bewaarde punt bevond zich op 50,91 m TAW en de onderkant van het spoor varieerde. In het westen bevond de onderkant zich op 50,49 m TAW en in het oosten op 50,77 m TAW.

Afbeelding: Spoor 29 nadat het volledig werd blootgelegd.

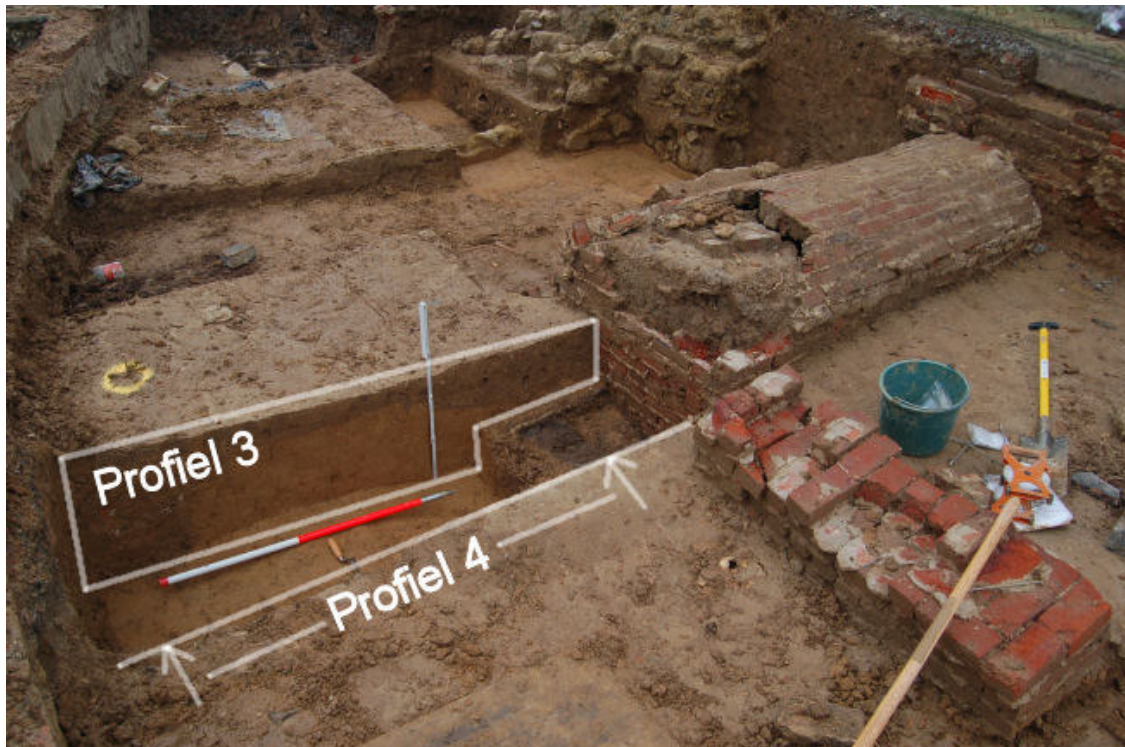
In een tweede noord-zuid georiënteerde proefsleuf ten oosten van spoor 3 werd spoor 31 aangetroffen. Het was zeer gelijkaardig aan spoor 29, maar zo mogelijk nog slechter bewaard. het hoogst bewaarde punt bevindt zich op 50,87 m TAW en de onderkant van de fundering varieerde van 50,62 m TAW in het westen tot 50,81 m TAW in het oosten. Over de gehele lengte was het overblijvende mortellaagje zeer dun en gefundeerd op de moederbodem, een lichtbruine homogene leemgrond.

Afbeelding: Spoor 31, een zeer vage gelige mortellaag in het verlengde van spoor 3. Op de meeste plaatsen niet dikker bewaard dan een halve centimeter.

Tenslotte werd ten oosten van spoor 5 een oost-west georiënteerd proefsleufje aangelegd. Daarin kon geen enkel spoor gevonden worden dat te maken zou hebben met de noord-zuid muur van het oude koor. Dit betekent dat deze ofwel helemaal verdwenen is door begravingen, wat niet onmogelijk is, gezien de weinige overblijfselen van sporen 29 en 31, ofwel lag deze nog verder naar het oosten toe. We hebben echter meer naar het oosten geen enkel spoor meer aangetroffen dat zou kunnen wijzen op de aanwezigheid een van natuurstenen fundering.

Zowel in profiel 7 (het profiel ten oosten van de bestaande kerkmuur) als in het vlak bij het machinaal afgraven werd geen natuursteen aangetroffen, enkel begravingen. Gezien de diepte van de fundering van de kerkmuur (die ongeveer overeenstemt met de maximale diepte van sporen 29 en 31, zou het kunnen dat elk overblijvend spoor in profiel 7 werd weggenomen bij de bouw van de kerkmuur in de jaren 60. De kans bestaat dus ook dat als sporen 29 en 31 nog verder hadden doorgelopen naar het oosten, de weinige resten van de fundering werden vernietigd bij de aanleg van het plein.

Afbeelding: proefsleufje ten oosten van spoor 5 om te proberen achterhalen of er van de noord-zuid muur van het oude koor iets bewaard was. Zowel op profiel 3 als 4 werd daarvan geen enkel spoor teruggevonden.

Afbeelding: Profiel 7. In het profiel werden nergens nog sporen teruggevonden van een eventueel doorlopende fundering.

Spoor 30 was een skelet dat zeker ouder was dan de bakstenen grafkamer (spoor 5) die in het midden van de site werd teruggevonden. Het ging om de overblijfselen van een kist met skelet. Het enige wat ervan bewaard is gebleven, is het hoofdeinde. Van het skelet is het hoofd fragmentair bewaard samen met een aantal ribben en ruggewervels. Wel kan op basis van de oriëntatie (hoofd in het oosten) gesteld worden dat het gaat om een priesterskelet. Bovendien werden in het spoor, bovenop de skeletresten een aantal textielfragmenten teruggevonden met sporen van gouddraad, zilverdraad en koperdraad.

7

Afbeelding: Spoor 30 na het verwijderen van de skeletresten en het textiel. Het is duidelijk zichtbaar dat de bakstenen grafkamer het spoor grondig heeft verstoord.

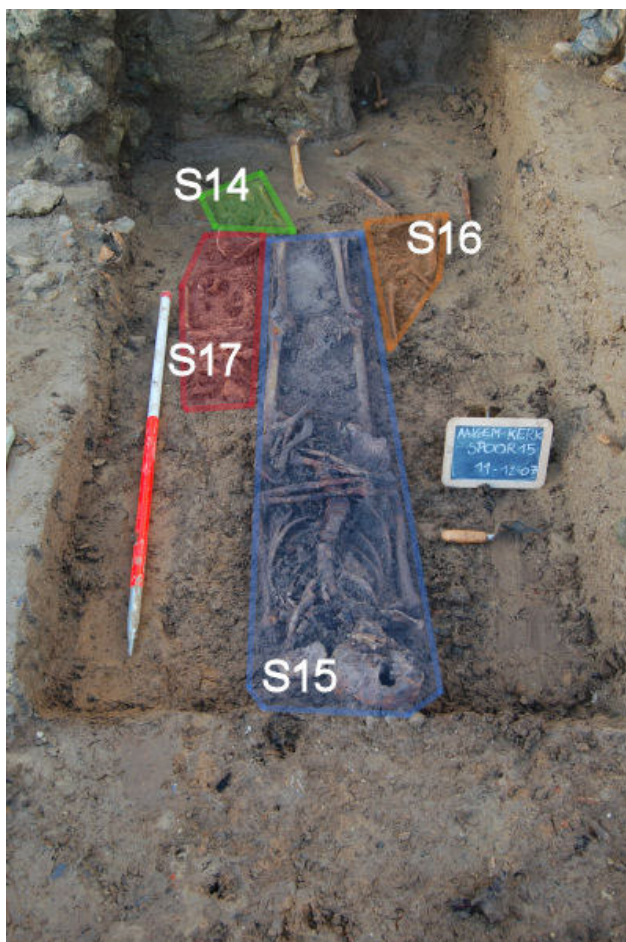
Recentere sporen.

Skeletresten

Hoewel van de teruggevonden skeletten niet met zekerheid kan gesteld worden dat ze recent zijn, kunnen ze ook niet duidelijk gekoppeld worden aan bepaalde structuren op het terrein of aan bepaalde lagen die duiden op een oudere leeftijd dan de begravingen die zijn uitgevoerd op het terrein tussen de 18de en 20ste eeuw. In dit verslag wordt dan ook niet verder in detail ingegaan op de skeletten, wel op hun onderlinge associaties als die mogelijk zijn. De skeletten worden uitvoerig besproken op de skeletformulieren in de bijlage.

In vlak 1: Spoor 8 (skelet), niet associeerbaar met andere skeletten in vlak 1

In vlak 2: Sporen 14, 15, 16 en 17. Spoor 15 was het jongste van de 4, doorsneed spoor 16 en 17 en lag bovenop spoor 14.

Afbeelding: Sporen 14, 15, 16 en 17 in vlak 2

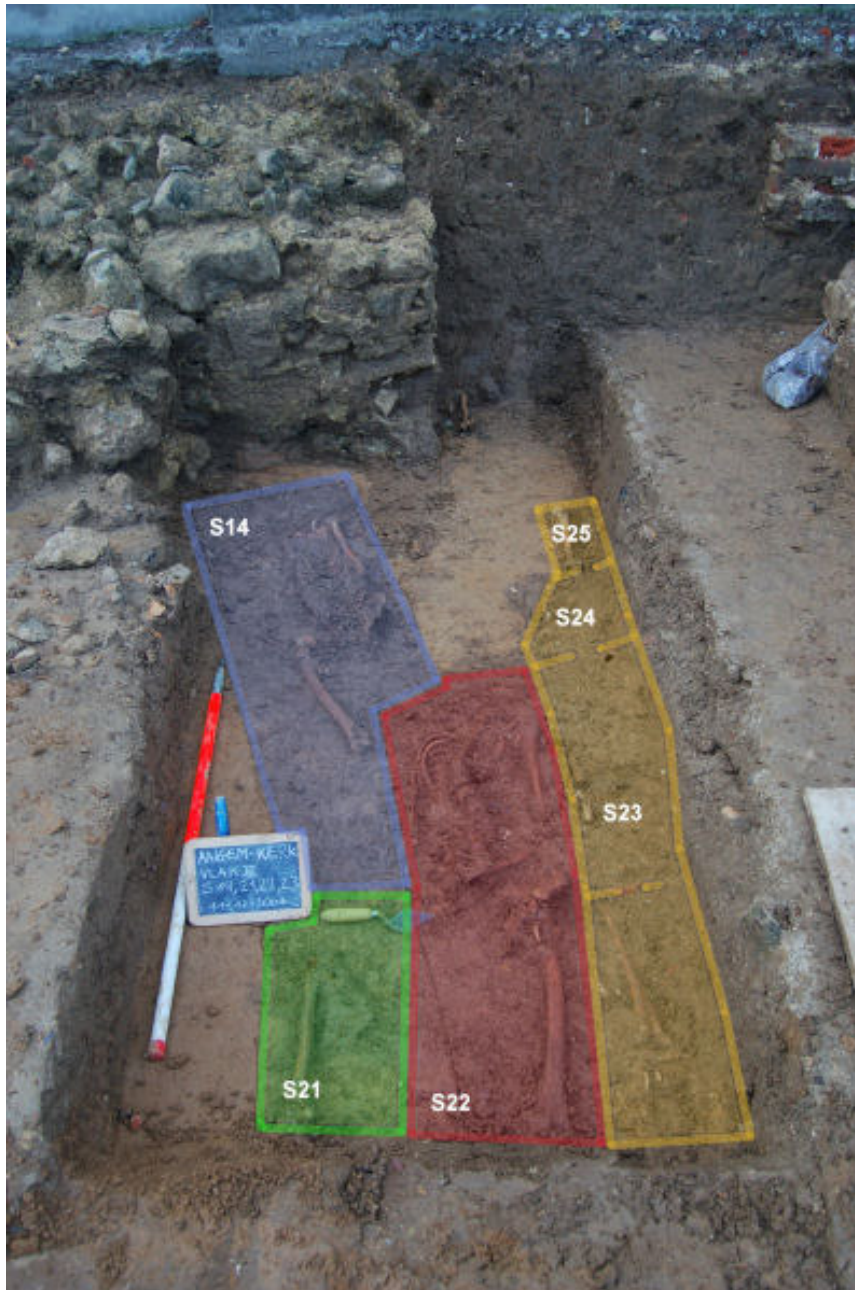
In vlak 3:

Een eerste cluster met sporen 14, 21, 22, 23, 24 en 25

Spoor 23 doorsnijdt spoor 22.

Spoor 22 doorsnijdt sporen 14 en 21.

Sporen 24 en 25 zijn te fragmentair en onduidelijk, er kon geen duidelijk verband vastgesteld worden met spoor 23.

Afbeelding: sporen 14, 21, 22, 23, 24 en 25 in vlak 2

Een tweede cluster met sporen 26, 27 en 28.

Spoor 26 ligt bovenop spoor 27. De relatie tussen 26 en 28 kon niet worden vastgesteld.

Andere recentere sporen

Spoor 4 is een bakstenen fundering, mogelijk van de grafsteen die er vandaag de dag nog steeds bovenop staat. Het is ruw gemetst, de lichtgrijze cementmortel puilt uit van tussen de stenen. Ligt ten westen van spoor 5 maar zit niet in verband met spoor 5.

Spoor 5 is een bakstenen grafkelder, mogelijk te associëren met de grafzerk die er nog steeds bij staat, en de fundering van die grafzerk (spoor 4).

Afbeelding: Sporen 4 en 5 in vlak 1

Sporen 6 en 7 zijn bakstenen funderingen, mogelijk van grafzerken die ooit op het kerkhof hebben gestaan.

Afbeelding: Spoor 6

Afbeelding: Spoor 7

Besluit

De opgravingen hebben kunnen vaststellen dat na de afbraak van het grootste deel van de 14de eeuwse kerk in de 18de eeuw, het terrein intensief gebruikt is geweest als kerkhof. Van de vermoedde fundering van het koor werd zeer weinig teruggevonden en de oostmuur van de 14de eeuwse kerk kon helemaal niet worden gelocaliseerd. Deze moet dus afgebroken zijn tijdens het gebruik van het terrein als kerkhof, of na het afbreken van het kerkhof en inrichten als pleintje en straat. Toch kon nog een deel van de kerk worden gereconstrueerd aan de hand van een aantal minieme overblijfselen van mortel in de bodem waardoor de ligging van het koor toch deels in kaart kan worden gebracht.

SpoorNr	Inhoud	Aantal zakken
1	Kistbeslag, Ceramiek, Muntje, Bot, Metaal,	5?
2	Knikker	1
3		
4		
5		
6		
7	Ceramiek, Bot, Metaal,	3
8	Knoopje, Bot	7
9	Metaal (Kistnagels), Ceramiek	2
10		
11		
12		
13		
14	Bot	4
15		
16	Bot	2
17	Bot	2
18		
19		
20		
21	Bot	2
22	Bot	4
23	Textiel	1
24		
25		
26	Bot	3
27		
28		
29		
30	Textiel, Bot	4
31		

FotoNr	Beschrijving	Orientatie
001	Aaigem kerk Algemeen	ZO
002	Aaigem kerk Algemeen	Z
003	Aaigem kerk Algemeen – Eerste blik op Spoor 2	O
004	Aaigem kerk Algemeen – Eerste blik op Spoor 3	O
005	Plan / Voorstel kerk Aaigem 1786	/
006	Plan / Voorstel kerk Aaigem 1786	/
007	Detail Voetmaten Plan / Voorstel kerk Aaigem 1786	/
008	Tekening / Plan kerk Aaigem voor de bouw van de nieuwe kerk.	/
009	Tekening / Plan kerk Aaigem voor de bouw van de nieuwe kerk.	/
010	Spoor 2	NO
011	Spoor 2	ZO
012	Spoor 2	O
013	Spoor 5 – Eerste blik	NO
014	Aaigem kerk Algemeen	O
015	Spoor 8	O
016	Spoor 8	O
017	Spoor 2 en Spoor 8	O
018	Spoor 2 en Spoor 8	O
019	Spoor 9 Tijdens vrijleggen	NO
020	Spoor 9 Tijdens vrijleggen	O
021	Spoor 9 Tijdens vrijleggen	O
022	Spoor 9 Tijdens vrijleggen	O
023	Spoor 9 Tijdens vrijleggen	O
024	Spoor 9 Tijdens vrijleggen	W
025	Spoor 9 Tijdens vrijleggen	W
026	Spoor 9 Tijdens vrijleggen	W
027	Spoor 9 Tijdens vrijleggen	W
028	Spoor 9 Tijdens vrijleggen	W
029	Spoor 7	W
030	Spoor 7	NO
031	Spoor 2 algemeen 28nov2007	O
032	Spoor 2 algemeen 28nov2007	O
033	Aaigem kerk algemeen 30nov2007	O
034	Spoor 9	ZO
035	Spoor 9	ZO
036	Spoor 9	W
037	Spoor 9	W
038	Spoor 9 Detail	/
039	Spoor 2 29nov2007	O
040	Spoor 8	NW
041	Raf	Keet
042	Kaat	Keet

FotoNr	Beschrijving	Orientatie
043	Spoor 5	N
044	Spoor 5	O
045	Spoor 5	Z
046	Aaigem Kerk algemeen 30nov2007	O
047	Spoor 4	O
048	Spoor 4	NO
049	Spoor 4	NO
050	Spoor 4	ZO
051	Spoor 6	O
052	Spoor 6	O
053	Spoor 6	N
054	Spoor 6	W
055	Spoor 6	Z
056	Spoor 5 en Spoor 6 Algemeen 30nov2007	Z
057	Spoor 3	O
058	Spoor 3	O
059	Spoor 3 algemeen 30nov2007	O
060	Spoor 3	NO
061	Spoor 8	W
062	Spoor 8	W
063	Kaart Aaigem Kapel Familiefonds 5417 Duivelsteen	/
064	Kaart Aaigem Kerk Familiefonds 5417 Duivelsteen	/
065	Familiefonds 5417 Anchin Duivelsteen Detail	/
066	Familiefonds 5417 Anchin Duivelsteen Detail	/
067	Familiefonds 5417 Anchin Duivelsteen Detail	/
068	Familiefonds 5417 Anchin Duivelsteen Detail	/
069	Familiefonds 5417 Anchin Duivelsteen Detail	/
070	Familiefonds 5417 Anchin Duivelsteen Detail	/
071	Kistbeslag Detail	/
072	Kistbeslag Detail	/
073	Kistbeslag Detail	/
074	Kistbeslag Detail	
075	Aaigem kerk algemeen ten oosten van Spoor 3 10dec2007	W
076	Aaigem kerk algemeen ten oosten van Spoor 3 10dec2007	ZW
077	Aaigem kerk algemeen ten oosten van Spoor 3 10dec2007	ZW
078	Aaigem kerk algemeen ten oosten van Spoor 3 10dec2007	O
079	Aaigem kerk algemeen ten oosten van Spoor 3 10dec2007	O
080	Aaigem kerk algemeen ten oosten van Spoor 3 10dec2007	O
081	Aaigem kerk algemeen ten oosten van Spoor 3 10dec2007	O
082	Aaigem kerk algemeen ten oosten van Spoor 3 10dec2007	O
083	Aaigem kerk algemeen ten oosten van Spoor 3 10dec2007	O
084	Aaigem kerk algemeen ten oosten van Spoor 3 10dec2007	O
085	Aaigem kerk algemeen ten oosten van Spoor 3 10dec2007	O

FotoNr	Beschrijving	Orientatie
086	Spoor 12 – Zone met beduidend meer natuursteenpuin	O
087	Spoor 12 – Zone met beduidend meer natuursteenpuin	O
088	Spoor 13 – Skelet	O
089	Aaigem Kerk Algemeen Spoor 3,12 en13 10dec2007	O
090	Spoor 20 – Zone met gele kalkmortelbrokjes, vrij vaag.	/
091	Spoor 20	/
092	Spoor 20	/
093	Spoor 18 – Gele mortelvlak in het vlak	O
094	Spoor 18	O
095	Spoor 18	NO
096	Spoor 2 bij verdiepen naar vlak 2 7dec2007	NO
097	Spoor 2 bij verdiepen naar vlak 2 7dec2007	NO
098	Spoor 2 en deel van Spoor 15 bij verdiepen naar vlak 27dec2007	O
099	Kistbeslag in de buurt van Spoor 15 27dec2007	Z
100	Kistbeslag in de buurt van Spoor 15 27dec2007	Z
101	Kistbeslag op Spoor 15	NW
102	Spoor 14 skelet	O
103	Spoor 15 skelet	O
104	Spoor 16 skelet	O
105	Spoor 16 skelet	O
106	Spoor 17 skelet	O
107	Spoor 17 skelet	/
108	Aaigem kerk algemeen sporen 2,14,15,16 en 17	O
109	Aaigem kerk algemeen sporen 2,14,15,16 en 17	O
110	Spoor 15 skelet	O
111	Spoor 15 skelet	NW
112	Spoor 15 skelet detail	/
113	Spoor 15 skelet	N
114	Spoor 15 skelet	O
115	Spoor 15 skelet	W
116	Spoor 16 skelet	O
117	Spoor 16 skelet	O
118	Sporen 14,21,22,23,24,25	O
119	Sporen 14,21,22,23,24,25 met aanduiding	O
120	Spoor 14 skelet	N
121	Spoor 22 skelet	N
122	Spoor 22 skelet met aanduiding	N
123	Spoor 21 skelet	W
124	Sporen 24 en 25	ZO
125	Sporen 24 en 25 met aanduiding	ZZO
126	Sporen 21,22,23,26,27,28	Z
127	Sporen 21,22,23,26,27,28 met aanduiding	Z
128	Sporen 21,22,23,26,28	O

FotoNr	Beschrijving	Orientatie
129	Sporen 21,22,23,26,28 met aanduiding	O
130	Sporen 21,22,23,26,28	ZZO
131	Spoor 26 skelet met kist	Z
132	Spoor 27 (vage kistlijn onder spoor 26)	N
133	Spoor 27 (vage kistlijn onder spoor 26) met aanduiding	N
134	Sporen 21,22,23	O
135	Sporen 21,22,23 met aanduiding	O
136	Verdiepen ten zuiden van de bestaande kerkhofmuur	ZO
137	Verdiepen ten zuiden van de bestaande kerkhofmuur	ZZO
138	Raf	/
139	Eerste blik op profiel langs de oostkant van de kerkhofmuur	ZZO
140	Eerste blik op profiel langs de oostkant van de kerkhofmuur	Z
141	Eerste blik op profiel langs de oostkant van de kerkhofmuur	Z
142	Profiel oostkant van de kerkhofmuur	O
143	Profiel oostkant van de kerkhofmuur	O
144	Profiel oostkant van de kerkhofmuur	O
145	Profiel oostkant van de kerkhofmuur	O
146	Spoor 26	W
147	Sporen 2 en 29	NO
148	Sporen 2 en 29 met aanduiding	NO
149	Sporen 2 en 29	O
150	Spoor 29	W
151	Spoor 29	N
152	Spoor 29	Z
153	Textiel in situ in spoor 30	/
154	Tijdens vrijleggen spoor 30	O
155	Tijdens vrijleggen spoor 30 met aanduiding	O
156	Textiel in situ in spoor 30	O
157	Textiel uit spoor 30	/
158	Profiel 3	N
159	Profiel 3	N
160	Profiel 4	Z
161	Profiel 4	Z
162	Profiel 6, spoor 3, 31 en 32	O
163	Profiel 6, spoor 3, 31 en 32 met aanduiding	O
164	Spoor 31	Z
165	Profiel 6, spoor 3, 31 en 32	ZO
166	Profiel 6, spoor 3, 31 en 32 met aanduiding	ZO
167	Spoor 3	NO
168	Spoor 3, 31	O
169	Spoor 31	W
169b	Profiel 5	W
170	Algemeen Aaigem kerk op 14-12-'07	ZW

FotoNr	Beschrijving	Orientatie
171	Algemeen Aaigem kerk op 14-12-'07	O
172	Sporen 2 en 29 op 14-12-'07	N
173	Spoor 29	O
174	Spoor 29 met aanduiding	O
175	Spoor 30	O
176	Spoor 31	O
177	Spoor 31	NO
178	Spoor 29	O
179	Spoor 31	ZO
180	Spoor 29	NO
181	Spoor 29	ZO

Spoornr.	vlak	Inhoud / Beschrijving	Foto's
1	1	Algemeen spoor voor alle materiaal bij verdiepen in vlak 1	/
2	1	Zuidelijk Kerkfundament in natuursteen met gele kalkmortel	3, 10, 11, 12, 17, 18, 30, 31, 32, 39, 96, 97, 98, 108, 109, 147, 148, 149
3	1	Noordelijk Kerkfundament in natuursteen met gele kalkmortel	4, 57, 58, 59, 89, 162, 163, 165, 166, 167, 168
4	1	Bakstenen fundament, waarschijnlijk van bestaande grafzerk	47, 48, 49, 50
5	1	Grafkelder in baksteen	13, 43, 44, 45, 56
6	1	Bakstenen fundament, waarschijnlijk van recente (verdwenen) grafzerk	51, 52, 53, 54, 55, 56
7	1	Bakstenen fundament, waarschijnlijk van recente (verdwenen) grafzerk	29, 30
8	1	Skelet in vlak 1	15, 16, 17, 18, 40, 61, 62
9	1	Grafkist met metalen deksel en crucefix	19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 34, 35, 36, 37, 38
10	1	Mogelijk skelet	/
11	1	Mogelijk skelet	/
12	1	Vaag uitbraakspoor met brokjes natuursteen ten oosten van Spoor 3	86, 87, 89
13	1	Skelet in vlak 1	88, 89
14	2	Skelet in vlak 2	102, 108, 109, 118, 119, 120,
15	2	Skelet in vlak 2	101, 103, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115,
16	2	Skelet in vlak 2	105, 108, 109, 116, 117,
17	2	Skelet in vlak 2	106, 107, 108, 109
18	1	Gele mortelvlak in vlak 1 in het verlengde van Spoor 19	93, 94, 95
19	1	Vaag uitbraakspoor met brokjes natuursteen ten oosten van Spoor 2	
20	1	Vaag spoor met gele kalkmortelvlakjes ten noorden van Spoor 6	90, 91, 92
21	3	Skelet in vlak 3	118, 119, 123, 126, 127, 128, 129, 134, 135
22	3	Skelet in vlak 3	118, 119, 121, 122, 126, 127, 128, 129, 134, 135
23	3	Skelet in vlak 3	118, 119, 126, 127, 128, 129, 134, 135
24	2	Skelet / Botmateriaal in vlak 2	118, 119, 124, 125
25	2	Skelet / Botmateriaal in vlak 2	118, 119, 124, 125,

26	3	Skelet in vlak 3	126, 127, 128, 129, 130, 131, 146
27	3	Skelet / Botmateriaal in vlak 3	126, 127, 132, 133
28	3	Kistlijn onder skelet S26	126, 127, 128, 129
29	3	Vaag overblijfsel van fundering	147, 148, 149, 150, 151, 152, 172, 173, 174, 178, 180, 181
30	3	Skelet met textielresten	153, 154, 155, 156, 158, 159, 160, 175
31	3	Vaag overblijfsel van fundering	162, 163, 164, 165, 166, 168, 169, 177, 179
32	3	Aanlegsleuf van S3?	162, 163, 165, 166

SPOORFORMULIEREN

**ARCHEOLOGISCHE OPGRAVING
AAIGEM KERK 2007**

SPOORFORMULIER

SPOORNUMMER: 1

DATUM: 26-11-2007

SLEUF: 1

VLAK: /

TAW-HOOGTE: /

DATERING: /

ASSOCIATIE: /

JONGER DAN: /

OUDER DAN: /

OMSCHRIJVING: Losse vondsten bij uitgraven, zowel machinaal als met de hand die niet koppelbaar zijn aan sporen.

SPOORFORMULIER

SPOORNUMMER: 2

DATUM: 27-11-2007

SLEUF: 1

VLAK: 1

TAW-HOOGTE: 51,36 m TAW ; 51,79 m TAW ; 50,88 m TAW – onderkant fundering op 15,04 m TAW

DATERING: /

ASSOCIATIE: Kerk, S8, S10, S11 en S29

JONGER DAN:

OUDER DAN: S8, S10, S11

OMSCHRIJVING: Fundering van de kerktoren en vermoedelijk ook het koor in natuursteen. Gelige mortel, vrij zacht.

SPOORFORMULIER

SPOORNUMMER: 3

DATUM: 26-11-2007

SLEUF: 1

VLAK: 1

TAW-HOOGTE: 51,97 m TAW – onderkant fundering op 50,95 m TAW in het noorden en 50,84 m TAW in het zuiden.

DATERING: /

ASSOCIATIE: S2

JONGER DAN: /

OUDER DAN: /

OMSCHRIJVING: Zandstenen fundering met een gele kalkmortel. Waarschijnlijk een deel van de fundering van de kerktoren en het afgebroken koor.

SPOORFORMULIER

SPOORNUMMER: 4

DATUM: 26-11-2007

SLEUF: 1

VLAK: 1

TAW-HOOGTE: 51,87 m TAW - onderkant fundering op 51,40m TAW

DATERING: /

ASSOCIATIE: S5

JONGER DAN: /

OUDER DAN: /

OMSCHRIJVING: Bakstenen fundering, mogelijk van een grafsteen. Ruw gemetst, mortel puilt uit van tussen de stenen. Lichtgrijze cementmortel. Lig ten westen van spoor 5. Heeft er geen verband mee. Maar is mogelijk wel de fundering van de grafsteen die bij spoor 5 hoort. Te totale lengte is 1,70 m en het baksteenformaat is 23*12*6 cm.

SPOORFORMULIER

SPOORNUMMER: 5

DATUM: 26-11-2007

SLEUF: 1

VLAK: 1

TAW-HOOGTE: 51,61 m TAW

DATERING: (Mogelijk 1822, sterfdatum van de man Daniel de Smet, van wie de grafzerk ten westen van spoor 5 is)

ASSOCIATIE: S4 (S4 is mogelijk het fundament van S5), S30

JONGER DAN: S30 (S5 doorsnijdt S30)

OUDER DAN: /

OMSCHRIJVING: Bakstenen grafkamer, het oostelijk deel is deels ingestort. Het is afgesloten aan de westkant. Bovenkant is gewelf. Lichtgrijze cementmortel. Mogelijk het graf van Daniel De Smet. De totale lengte is 2,30 m de breedte is 1,16 m. Het baksteenformaat is 22*10*5,5 cm.

SPOORFORMULIER

SPOORNUMMER: 6

DATUM: 26-11-2007

SLEUF: 1

VLAK: 1

TAW-HOOGTE: 51,33 m TAW

DATERING: /

ASSOCIATIE: /

JONGER DAN: /

OUDER DAN: /

OMSCHRIJVING: Rechthoekig bakstenen fundament ten noorden van S5. Mogelijk het fundament van een grafzerk die werd verwijderd bij het opgeven van het kerkhof. Verzakt naar het oosten toe. De bakstenen (formaat 21*10*6 cm) zijn slordig gemetst met een witgrijze cementmortel.

SPOORFORMULIER

SPOORNUMMER: 7

DATUM: 26-11-2007

SLEUF: 1

VLAK: 1

TAW-HOOGTE: 51,69 m TAW – onderkant fundering op 51,40 m TAW

DATERING: /

ASSOCIATIE: Mogelijk een onderdeel van het graf bij S9

JONGER DAN: /

OUDER DAN: /

OMSCHRIJVING: L-vormig overblijfsel van een bakstenen fundering. Mogelijk van de grafzerk van S9. Baksteenformaat is 21*10*6 cm.

SPOORFORMULIER

SPOORNUMMER: 8

DATUM: 27-11-2007

SLEUF: 1

VLAK: 1

TAW-HOOGTE: 51,01 m TAW; 51,02 m TAW; 51,04 m TAW; 51,04 m TAW

DATERING: /

ASSOCIATIE: /

JONGER DAN: /

OUDER DAN: /

OMSCHRIJVING: Skelet, waarschijnlijk priester. Meer info op skeletformulier van S8

SPOORFORMULIER

SPOORNUMMER: 9

DATUM: 29-11-2007

SLEUF: 1

VLAK: 1

TAW-HOOGTE: 50,91TAW ; 51,06TAW

DATERING: /

ASSOCIATIE: /

JONGER DAN: /

OUDER DAN: /

OMSCHRIJVING: Grafkist met metalen deksel en christusfiguur. Het hout is deels bewaard van de kist, alsook het metalen deksel. De chistusfiguur is bewaard maar verbrokken bij de minste aanraking. Het kruisbeeld is ongeveer 65 cm lang en 32 cm breed, de houten balkjes zelf zijn 7 cm breed. Het hout boven het hoofd is helemaal verdwenen.

SPOORFORMULIER

SPOORNUMMER: 10

DATUM: 28-11-2007

SLEUF: 1

VLAK: 1

TAW-HOOGTE: /

DATERING: /

ASSOCIATIE: /

JONGER DAN: /

OUDER DAN: /

OMSCHRIJVING: Bleek geen spoor te zijn

SPOORFORMULIER

SPOORNUMMER: 11

DATUM: 28-11-2007

SLEUF: 1

VLAK: 1

TAW-HOOGTE: /

DATERING: /

ASSOCIATIE: /

JONGER DAN: /

OUDER DAN: /

OMSCHRIJVING: Bleek geen spoor te zijn.

SPOORFORMULIER

SPOORNUMMER: 12

DATUM: 5-12-2007

SLEUF: 1

VLAK: 1

TAW-HOOGTE: 51,07 m TAW

DATERING: /

ASSOCIATIE: S3

JONGER DAN: S3

OUDER DAN: /

OMSCHRIJVING: Een vaag klein verschil met de omgeving / omliggende bodem. Bevat meer brokjes mortel en kleine puinbrokken dan de omliggende zone. Naar het oosten toe is een een grotere concentratie natuurstenen brokken.

SPOORFORMULIER

SPOORNUMMER: 13

DATUM: 5-12-2007

SLEUF: 1

VLAK: 1

TAW-HOOGTE: 51,04 m TAW

DATERING: /

ASSOCIATIE: S3, S12 (Doorbreekt S3 en S12)

JONGER DAN: S3, S12

OUDER DAN: /

OMSCHRIJVING: Skelet met bewaarde kist. Binnen het spoor zit nog een tweede schedel.

SPOORFORMULIER

SPOORNUMMER: 14

DATUM: 10-12-2007

SLEUF: 1

VLAK: 2

TAW-HOOGTE: 50,56 m TAW

DATERING: /

ASSOCIATIE: S15, S17

JONGER DAN: /

OUDER DAN: S15 en S17 (S14 loopt onder S15 en S17)

OMSCHRIJVING: Skelet, zie skeletformulier

SPOORFORMULIER

SPOORNUMMER: S15

DATUM: 11-12-2007

SLEUF: 1

VLAK: 2

TAW-HOOGTE: 50,67m TAW (westen), 50,74 m TAW (oosten), 50,65 m TAW en 50,69 m TAW op de kistrand.

DATERING: /

ASSOCIATIE: S14, S16 en S17

JONGER DAN: S14, S16 en S17 (Ligt bovenop S14 en doorsnijdt S16 en S17)

OUDER DAN: /

OMSCHRIJVING: Zie skeletformulier S15

SPOORFORMULIER

SPOORNUMMER: 16

DATUM: 11-12-2007

SLEUF: 1

VLAK: 2

TAW-HOOGTE: 50,60 TAW

DATERING: /

ASSOCIATIE: S15

JONGER DAN: /

OUDER DAN: S15 (Wordt doorsneden door S15)

OMSCHRIJVING: Zie skeletformulier S16

SPOORFORMULIER

SPOORNUMMER: 17

DATUM: 11-12-2007

SLEUF: 1

VLAK: 2

TAW-HOOGTE: 50,63 m TAW

DATERING: /

ASSOCIATIE: S14, S15

JONGER DAN: S14 (ligt bovenop S14)

OUDER DAN: S15 (wordt doorsneden door S15)

OMSCHRIJVING: Zie skeletformulier S16. Noordzijde vanaf de wervelkolom is volledig weg door spoor 15.

SPOORFORMULIER

SPOORNUMMER: 18

DATUM: 6-12-2007

SLEUF: 1

VLAK: 1

TAW-HOOGTE: 50,93 TAW

DATERING: /

ASSOCIATIE: S2, S29

JONGER DAN: /

OUDER DAN: /

OMSCHRIJVING: Vage gele vlek mortel, bevat nog wat puinbrokken. Verlengde van de fundering van het koor, zichtbaar in vlak 1

SPOORFORMULIER

SPOORNUMMER: 19

DATUM: 6-12-2007

SLEUF: 1

VLAK: 1

TAW-HOOGTE: 50,96

DATERING: /

ASSOCIATIE: /

JONGER DAN: /

OUDER DAN: /

OMSCHRIJVING: Vaag spoor met meer mortelbrokjes en natuursteenbrokjes dan in de omliggende zone. Mogelijk een overblijfsel van een uitbraakspoor van fundering S2.

SPOORFORMULIER

SPOORNUMMER: 20

DATUM: 11-12-2007

SLEUF: 1

VLAK: 1

TAW-HOOGTE: 51,00 TAW

DATERING: /

ASSOCIATIE: /

JONGER DAN: /

OUDER DAN: /

OMSCHRIJVING: Concentratie van gele mortelbrokjes en zandsteen. Mogelijk een deel van de meest oostelijke muur van het 14de eeuwse koor. Spoor is echter heel erg vaag en slechts een kleine cm dik bewaard.

SPOORFORMULIER

SPOORNUMMER: 21

DATUM: 12-12-2007

SLEUF: 1

VLAK: 3

TAW-HOOGTE: 50,74 m TAW

DATERING: /

ASSOCIATIE: S22

JONGER DAN: /

OUDER DAN: S22 (wordt doorsneden door S22)

OMSCHRIJVING: zie skeletformulier S21

SPOORFORMULIER

SPOORNUMMER: 22

DATUM: 12-12-2007

SLEUF: 1

VLAK: 3

TAW-HOOGTE: 50,73 m TAW

DATERING: /

ASSOCIATIE: S14, S21

JONGER DAN: S14, S21 (doorsnijdt S14 en S21)

OUDER DAN: /

OMSCHRIJVING: Zie skeletformulier S22

SPOORFORMULIER

SPOORNUMMER: 23

DATUM: 12-12-2007

SLEUF: 1

VLAK: 3

TAW-HOOGTE: 50,73 m TAW

DATERING: /

ASSOCIATIE: /

JONGER DAN: /

OUDER DAN: /

OMSCHRIJVING: Zie skeletformulier S23

SPOORFORMULIER

SPOORNUMMER: 24

DATUM: 12-12-2007

SLEUF: 1

VLAK: 3

TAW-HOOGTE: 50,63 m TAW

DATERING: /

ASSOCIATIE: /

JONGER DAN: /

OUDER DAN: /

OMSCHRIJVING: Verkleuring met wat botfragmenten. Zeer onduidelijk.

SPOORFORMULIER

SPOORNUMMER: S25

DATUM: 12-12-2007

SLEUF: 1

VLAK: 3

TAW-HOOGTE: 50,63 m TAW

DATERING: /

ASSOCIATIE: /

JONGER DAN: /

OUDER DAN: /

OMSCHRIJVING: Vaag spoor met wat botresten.

SPOORFORMULIER

SPOORNUMMER: 26

DATUM: 12-12-2007

SLEUF: 1

VLAK: 3

TAW-HOOGTE: 50,78 m TAW, kistrand op 50,85 m TAW

DATERING: /

ASSOCIATIE: S27, S28

JONGER DAN: S27, S28 Ligt bovenop S28 en doorsnijdt mogelijk S27 (zeer onduidelijk)

OUDER DAN: /

OMSCHRIJVING: Waarschijnlijk priesterskelet, kist aangesneden door muur. Vrij goed bewaarde kist. Zie ook skeletformulier S26

SPOORFORMULIER

SPOORNUMMER: 27

DATUM: 12-12-2007

SLEUF: 1

VLAK: 3

TAW-HOOGTE: 50,74 m TAW

DATERING: /

ASSOCIATIE: S26

JONGER DAN: /

OUDER DAN: S26 ligt bovenop S27

OMSCHRIJVING: kistlijn die loopt vanaf de kist van S26 tot in de muur. Er is nog hout zichtbaar.

SPOORFORMULIER

SPOORNUMMER: 28

DATUM: 12-12-2007

SLEUF: 1

VLAK: 3

TAW-HOOGTE: 50,75 m TAW

DATERING: /

ASSOCIATIE: S26

JONGER DAN: /

OUDER DAN: S26 (S28 lijkt doorsneden te worden door S26)

OMSCHRIJVING: kistlijn zichtbaar als verkleuring in de bodem, ook hier en daar stukjes beslag zichtbaar (mogelijk ook van S26). Binnen de kistlijn bevindt zich een schedel.

SPOORFORMULIER

SPOORNUMMER: 29

DATUM: 14-12-2007

SLEUF: 1

VLAK: 3

TAW-HOOGTE: westen: 50,61 m TAW, oosten: 50,91 m TAW - onderkant fundering:
westen: 50,49 m TAW, oosten: 50,77 m TAW.

DATERING: mogelijk zelfde periode als S2 en S3

ASSOCIATIE: S2/S3

JONGER DAN: /

OUDER DAN: /

OMSCHRIJVING: Het verlengde van de fundering van het koor, slechts een dun laagje gele mortel en zandsteen dat niet weggekapt is door graven. Het spoor ligt op zuivere leem.

SPOORFORMULIER

SPOORNUMMER: 30

DATUM: 14-12-2007

SLEUF: 1

VLAK: 3

TAW-HOOGTE: 50,46 m TAW

DATERING: /

ASSOCIATIE: S5

JONGER DAN: /

OUDER DAN: S5

OMSCHRIJVING: Graf met het skelet van een priester, de schedel is zichtbaar de rest van de kist wordt afgesneden door graftombe S5. Het skelet bevatte textielfragmenten.

SPOORFORMULIER

SPOORNUMMER: 31

DATUM: 14-12-2007

SLEUF: 1

VLAK: 3

TAW-HOOGTE: westen: 50,68 m TAW, oosten: 50,87 m TAW – onderkant fundering:
westen: 50,62 TAW, oosten: 50,81 m TAW

DATERING: /

ASSOCIATIE: S2/S3

JONGER DAN: /

OUDER DAN: /

OMSCHRIJVING: Het verlengde van de fundering van het koor, slechts een dun laagje gele mortel en zandsteen dat niet weggekap is door graven.

SPOORFORMULIER

SPOORNUMMER: 32

DATUM: 14-12-2007

SLEUF: 1

VLAK: /

TAW-HOOGTE: /

DATERING: /

ASSOCIATIE: S3

JONGER DAN: /

OUDER DAN: /

OMSCHRIJVING: Kleine verkleuring zichtbaar in het profiel ten zuiden van spoor 3. Mogelijk een overblijfsel van de aanleg sleuf van spoor 3. De leem is er minder verstoord dan op de rest van het kerkhof en is veel compakter.

